

een goede schrik geven. Met zulke brutalen moet je oppassen.

En daarom is de juffrouw heel tevreden, als je in snikken uitbarst, om half vier, als alle kinderen weg mogen. Je hebt nooit eerder geweten, wat dat was, schoolblijven. Nu weet je het. Het wordt al stiller en stiller en de juffrouw heeft je in een hoek gezet, waar ieder je zo maar pakken kan, waar van alles kan gebeuren en daar sta je te jammeren.

— Juffrouw, juffrouw dan toch, o, ik bin zo bange. Bin-ie d'r nog wel juffrouw? Juffrouw, ze'k mien dan, da' er bint, ze'k toch wat, juffrouw, o juffrouw, ik bin zo bange.

Hij kijkt achterom, hij ziët dat ik hier voor de klas zit, denkt de juffrouw, verbaasd, en hij roept maar of ik er ben. Ja, Lammert-man, dat valt je niet mee. Ik zeg niets, dat is koppigheid van hem dat hij maar blijft dwingen. Zal ik hem een klap voor zijn broek gaan geven?

Je denkt, ja zo denk je als je zo bang daar tegen die muur staat: daar zit wat wits in de school, daar achter die gekke tafel. Is dat de juffrouw — o, als ze maar wat zel, al was ze dan boos. Je hebt het wel geweten, de juffrouw is boos nu je geen zilverpapier hebt, maar vader rookt immers geen tabak meer.

— Juffrouw, o juffrouw, ik bin zo bange, bin-ie d'r dan nog wel? O, en dan de schrik, de angstige blijheid, dat witte ding praat gelukkig weer: Lammert, kom hier.

Met vuile strepen op je wangen loop je door de gekke paadjes, naast de banken, naar voren. Het is weer de schoole en dat witte is de juffrouw.

— Weet je nu wel, waarom je moet schoolblijven?

— Ik zeeg niet oooo, mar ik wösse 't wel, juffrouw. En juffrouw, ik zolle joe 't zilverpampier wel egeven hebben, mar onze vaor rookt ummers geen tabek meer. En jufvrouw, as onze vaor weer rookt, kriege ik 't zilverpampier wel veur joe.

Zal de juffrouw je nu vrijlaten, na deze gelofte, die plechtiger afgelegd wordt dan welke andere eed ook, die je ooit in je leven zult zweren?

De juffrouw haalt haar schouders op. Ze is ontevreden. Het kind denkt, dat ze het school hield om dat zilverpapier. Het is moeilijk een klas op peil te houden. Maar de oooo kent Lammert Jan achter de Maten. — Ik heb ze tenminste vandaag een letter geleerd, denkt ze en schiet in haar linnen jasje. Hoe kom ik ooit klaar. Het lijkt me geen snuggere klas.

En Lammert Jan achter de Maten loopt achter zijn lange naam en zijn moederlijk zusje hard naar huis. Hij heeft veel meer geleerd deze dag, dan een hoepel, die oooo heet. Hij is niet langer bang of bedroefd, hij heeft alreeds een compromis gesloten met het leven. Morgen of overmorgen, als onze vaor weer tabak rookt, zal hij zilverpapier meenemen voor de juffrouw. Hij is niet ontevreden. Het zal hem wel lukken op die vreemde schoole. Zo word je groot.

Wanneer wij oud worden.....

„Een mens is zo oud, als hij zich voelt.“ Dit gezegde is, begrijpelijkerwijs, bijzonder geliefd bij mensen, die de eigenlijke jeugd achter de rug hebben. Er schuilt ook wel een kern van waarheid in. Misschien zelfs is het voor méér dan de helft waar.

In onze tijd echter doen we goed met dit gezegde een beetje kritisch te bekijken.

Zo oud als men zich voelt, goed.

Maar — als het hart wèl, doch het uiterlijk niet jong meer is, heeft men dan in het gespannen leven van onze dagen nog even goede kansen als zij, die werkelijk jong zijn? In de meeste gevallen niet. Een vrouw van vijf en veertig, vijftig jaar zal, als alles goed gaat, waarschijnlijk haar positie kunnen behouden. Maar wanneer ze ontslagen wordt, ook al is dat geheel buiten haar schuld, zal het haar heel moeilijk vallen een nieuwe baan te krijgen. Ook zij, die enigszins zelf het risico van haar beroep dragen, b.v. ver-

pleegsters, zullen wel degelijk ervaren, dat een beetje gevorderde leeftijd geen voordeel is. Misschien dat een heel enkele keer, wanneer leiding gewenst wordt, en het minder op kracht dan op tact aankomt, de situatie iets anders is. Doch als regel gaat hetgeen ik boven schreef op.

Nu begon ik niet hierover om u bezorgd te maken voor de toekomst. Bezorgdheid is nooit goed; is zelfs zondig. Maar zorgeloosheid is evenmin goed; kan evenzeer zondig zijn. Het is daarom, dat ik het waag aan de velerlei werksters op allerlei terrein, die ons blad onder zijn lezeressen telt, te vragen: Rekent gij met die feiten? Hebt ge uw maatregelen genomen, voor zover dat mogelijk is? Een mijner kennissen komt, door haar velerlei werk op maatschappelijk terrein, in aanraking met allerlei soort vrouwen. Zij was de laatste tijd zeer onder de indruk van wat zij noemt: de nood van de alléén-staande vrouw

op middelbare leeftijd. Dat is ook iets, waarvan je onder de indruk komt. Maar het nuchter verstand vraagt toch ook: hebben die vrouwen dan geen jaren gekend, waarin ze ruim geld verdienden? Waarom hebben ze toen dan niet gezorgd voor de tijd, dat ze buiten verdienste zouden geraken?

O zeker, er zijn verontschuldigingen. Misschien hebben ze wel gezorgd, maar wordt die lijfrente, of die verzekering, pas uitbetaald als ze zestig of nog ouder zijn. Niemand heeft in de bloeitijd van de vrouwenarbeid gerekend met de mogelijkheid, dat er jaren zouden komen, waarin een vrouw er al zo gauw „uit zou liggen“.

Er is echter nog een andere oorzaak. Tenminste, zo zie ik het.

Wanneer een jonge vrouw een baan krijgt, dan leeft er in minstens negentig van de honderd gevallen diep in haar hart, onbewust misschien, de gedachte: het is maar voor tijdelijk. Later krijg ik een eigen gezin; een man, die voor mij zorgt.

Er komt een tijd, wanneer ze gaat twifelen, of dit werkelijk haar toekomst zijn zal. In verreweg de meeste gevallen kost het strijd, eer ze zich hierbij zó heeft neergelegd, dat ze gevoelt: nu moet ik ook zelf voor mijn toekomst zorgen, voor de tijd dat ik oud ben geworden.

In die jaren is echter de premie, die ze zelfs voor een zeer bescheiden verzekering moet betalen, misschien wel verdubbeld.

Het is goed, dat onze jonge vrouwen deze dingen rustig onder de ogen zien.

Een deel van haar zal, zelfs als ze van de wenselijkheid van die zorg overtuigd is, tot de conclusie moeten komen, dat de mogelijkheid tot het afknijpen van een bescheiden premie van haar zeer onvoldoende salaris niet bestaat. Er werken heel wat jongere en oudere vrouwen onder omstandigheden, die haar nauwelijks of niet eens een zuinig levensonderhoud waarborgen. Van haar mag niet gevergd worden, dat ze ook iets afzonderen voor als ze oud worden.

Doch er zijn nog anderen, ook nu.

Daarbij is dit alles niet strikt persoonlijk, maar heeft het een wijdere strekking. Er wordt dikwijls aldus geredeneerd: een vrouw kan met minder salaris tevreden zijn dan een man, want zij heeft alleen voor zichzelf te zorgen. Deze redenering, en het handelen er naar, verkleint de plaatsingskansen voor den man. Maar er komt dit bij, dat men, wanneer men de behoeften van de vrouw berekent, geneigd is alléén te denken aan wat zij nu, op het moment, nodig heeft. Aan het feit, dat zij eerder nog dan de man gevaar loopt, wegens haar leeftijd uitgeschakeld te worden — dat zij zich hiertegen door een

verzekering en het betalen van een premie dient te beveiligen, wordt niet gedacht.

Ik herinner aan het artikel, geplaatst in een vorige jaargang, waarin werd uitgerekend met welk een klein bedrag een jonge vrouw desnoods kan toekomen, wanneer ze op zichzelf wil wonen. Er zijn daartegen toen wel bezwaren ingebracht, maar ik herinner me niet, dat iemand het begrip: zorg voor de toekomst, in de discussie heeft gemengd. Men werpt mij misschien tegen, dat het nu alles behalve een tijd is, om over iets dergelijks te schrijven.

„We zijn blij, als we voldoende verdienen om zuinig te kunnen leven,“ zegt wellicht hier en daar iemand.

Ik aanvaard deze tegenwerping, maar stel er tegenover, dat er jaren voorbij zijn gegaan, waarin de werkende vrouw best gelegenheid had voor haar ouderdom te zorgen. En hoevelen deden het? En dat, wanneer premiebetaling verplicht is, men het toch ook vanzelfsprekend doet.

Juist in onze tijd, nu de plaats van de vrouw op de markt van het openbare leven opnieuw een onderwerp van veel bespreking is geworden, rust op de werkende vrouw de plicht, de ingenomen plaats zo zuiver en zakelijk mogelijk in te nemen.

En medunkt, dat bij die zakelijkheid ook behoort een rekenen met de tijd, wanneer zij oud zal zijn geworden. Althans, wanneer het enigszins mogelijk is.

Dit is ook een plicht tegenover het grote geheel, waarvan zij door haar werk deel uitmaakt. Ook voor de maatschappij als zodanig is het niet wenselijk, dat een aantal vrouwen op een bepaalde leeftijd afhankelijk wordt van liefdadigheid. De vrouw zelf zal dat ook geen aangenaam vooruitzicht vinden. Nog steeds is in de romanliteratuur de tekening van de positie der ongetrouwde vrouw als misbruikte hulp in het gezin van broer of zuster voor ons een waarschuwing. Laten we dan onszelf afvragen, of niet redelijk en wijs beleid van ons vraagt, dat we nu reeds aan de mogelijkheid van zulk een toekomst denken en, voor zover mogelijk, ons iets beters verzekeren.

Voor zover mogelijk! Onze tijd leert ons wel, dat geldelijk bezit onzeker is. En ook afgezien hiervan weten wij, dat we als christenen niet op geld of goed, en ook niet op eigen verstandige voorzorgsmaatregelen ons vertrouwen mogen stellen. Maar dat ontslaat ons toch niet van de plicht om ook hier te doen, wat wij kunnen. Met de belijdenis, dat aan Gods zegen alles is gelegen, komt zulk een voorzorg zeker niet in strijd.